De toekomst in de regio's volgens de Commissie Psychoanalytische Centra.

Terugkijken naar de toekomst:
De NPaV en de NVPP hebben zich voorgenomen om outreachend te zijn waar het gaat om het bereiken van verschillende doelgroepen en samenwerkingspartners zowel binnen als buiten de psychoanalyse en de psychoanalytische psychotherapie.
Het bevorderen en verspreiden van kennis over de psychoanalyse en haar verschillende toepassingsgebieden bij het algemene publiek en bij specifieke doelgroepen is een belangrijk doel van beide verenigingen. Met gericht beleid pogen de NPaV en de NVPP ook de inbedding van de psychoanalyse en de psychoanalytische psychotherapieën in het veld van de geestelijke gezondheidszorg te versterken. Om dit te bereiken is onder meer een commissie Centra voor Psychoanalyse ingesteld die in samenwerking met de reeds langer bestaande regionale psychoanalytische verbanden in het land komt tot verschillende initiatieven en activiteiten in de regio's.
De afgelopen jaren zijn het bestuur en de leden via de jaarverslagen en de jaaroverzichten van de verschillende Centra geïnformeerd over de stand van zaken en de voortgang.
Omdat in de verschillende regio's al veel langer samenwerking met de collega's van de NVPP vorm heeft gekregen, is in 2022 besloten dat de NVPP ook in de commissie Centra vertegenwoordigd zal zijn.

Stand van zaken organisatie:
De commissie Centra is een bestuurscommissie van beide verenigingen en adviseert de besturen.
De al langer bestaande regionale verbanden hebben een juridisch onafhankelijke positie ten opzichte van de twee verenigingen en ook t.o.v. de commissie Centra! De commissie is vooral faciliterend en coördinerend en is samengesteld uit leden van de twee verenigingen. Hierbij streven wij naar actieve betrokkenheid van een lid van de NPaV en een lid van de NVPP vanuit iedere regio, die bij voorkeur ook aangesloten zijn bij het regionale verband.
Ook is collega Jos van Mosel op persoonlijke titel lid vanuit de stichting Olympiaplein.

Noord-Nederland, Oost-Nederland, Zuid-Nederland en Zuid-Holland zijn nu vertegenwoordigd. Door het ontbreken van een psychoanalytische verband in Noord-Holland werd deze regio tot voor kort niet vertegenwoordigd. Sinds collega Juud Jonckheer namens de NVPP ie toegetreden tot de commissie is een eerste stap gezet om ook deze regio te vertegenwoordigen. Belangrijk om te vermelden is ook dat de afgelopen jaren de collega's van de NPaV en NVPP uit Oost-Nederland zich hebben verenigd in een netwerk. Zij vormen sinds dit jaar het PAC Oost. Ook zag het bestuur van de Psychoanalytische Kring Midden Nederland zich helaas genoodzaakt om deze Kring op te heffen omdat er geen opvolgers voor het bestuur beschikbaar kwamen. Dit betekent dat er dus nu sprake is van 4 PAC's.

Wij gaan onderzoeken welke nieuwe mogelijkheden er zijn in de provincies Utrecht en Noord-Holland om de doelstellingen van de commissie Centra ook daar te realiseren. Uiteindelijk willen wij komen tot 6 Centra verdeeld over het land.

Samenstelling van de Commissie per 2023:
PAC Noord (de provincies Friesland, Groningen, Drenthe):
Joke Niemantsverdriet tot januari 2023; Sytske Buma vanaf januari 2023 tot de zomer van 2023; Birgit de Cnodder vanaf juni 2023 (i.s.m. de Psychoanalytische Werkgroep Groningen).

PAC Oost (de provincies Overijssel en Gelderland):
Maaike Doeven (i.s.m. de Psychoanalytische Kring Midden-Nederland)

PAC West-Zuid (de provincies Zuid-Holland en Zeeland)
Gerda Frijda (i.s.m. het Psychoanalytisch Platform Rijnmond)

PAC Zuid-Nederland (de provincies Brabant en Limburg en Nijmegen e.o.)
Thom van Lierop (secr.; vz. vanaf mei 2020) (i.s.m. de Psychoanalytische Kern Zuid-Nederland)

PAC West-Noord (de provincie Noord-Holland):
Juud Jonckheer

PAC Utrecht (de provincie Utrecht)
Marike van Wandelen

Op persoonlijke titel voor verbinding met de Stichting Olympiaplein: Jos van Mosel

Doelen
De Commissie Centra streeft naar:
- het bevorderen van de uitwisseling van informatie en formats van regionale activiteiten
- het ontplooien van initiatieven voor regionale activiteiten in afstemming met de bestaande regionale verbanden en met de besturen van de NPaV en de NVPP
- het faciliteren van activiteiten die in regio's namens de NPaV en/of de NVPP worden uitgevoerd
- het zichtbaar maken van het psychoanalytisch denken en werken zowel op academisch alsook op cultureel terrein
- regionale platforms inrichten voor betekenisvolle (kennis-)uitwisseling van het psychoanalytische gedachtengoed
- meer aandacht voor de regio realiseren vanuit de NPaV en NVPP.

Activiteiten:
- zorgdragen voor de indicatiestelling van psychoanalyse en psychoanalytische behandelingen t.b.v. vrijgevestigde collega's
- contact in de regio tussen leden stimuleren en onderhouden door o.a. een inhoudelijk programma aan te bieden
- het verzorgen van educatieve activiteiten voor specifieke doelgroepen
- culturele activiteiten voor een algemeen publiek
- contacten met verwijzers en andere (GGZ-)instellingen.

Doelgroepen:
Specifieke doelgroepen zijn:
- GGZ-professionals
- GGZ-opleidelingen en psychologiestudenten; arts-assistenten psychiatrie
- de Rino's
- huisartsen en POH-ggz
- brancheorganisaties
- het algemeen publiek.

Evaluatie:
De afgelopen periode heeft de commissie Centra zich naast de outreach-activiteiten in goede samenwerking met de bestaande verbanden, gericht op evaluatie waarbij gebruik gemaakt werd van de volgende bronnen: de notitie Psychoanalytische Centra en Outreach-beleid uit 2017, het doorlopend verslag van onze vergaderingen, het jaarlijkse overzicht van alle activiteiten in de verschillende Centra, de jaarverslagen van de commissie, de notitie knelpunten van de Centra uit 2019, de ledenenquête en het fusiedocument van de NPaV. Zoals boven al opgemerkt heeft deze terugblik inmiddels geleid tot het opnemen van leden van de NVPP in de commissie.
Een conclusie kan zijn dat de Centra inmiddels een goede basis hebben, maar ook dat er ruimte is en ook de noodzaak bestaat om volgende stappen met elkaar te overdenken en te gaan zetten, rekening houdend met de omstandigheden binnen de verschillende Centra, de geschiedenis en niet in de laatste plaats de praktische mogelijkheden van collega's om zich in te zetten. Samenvattend gaan deze volgende stappen - naast het boven beschreven outreach-beleid - over de verbinding en samenwerking tussen de in de regio's werkzame collega's en het meer via een jaarprogramma werken aan het bereiken van het veld, de ggz-collega's en de studenten en opleidelingen en hierin ook af te stemmen met relevante commissies van beide verenigingen.

De verhouding met de activiteiten van de NPaV en NVPP:
Om de Centra werkelijk van belang te laten zijn voor de collega's in de verschillende regio's is het belangrijk dat activiteiten die in Amsterdam plaats vinden voor zover van toepassing ook toegankelijk te laten zijn via livestream: lezingen, wetenschappelijke avonden en ledenvergaderingen worden zo breder bereikbaar.
Opmerking: inmiddels worden deze mogelijkheden ingezet en nader onderzocht.
Opmerking: het omgekeerde vraagt ook aandacht: als er binnen de regio van een Centrum lezingen worden georganiseerd is het dienstig deze zover van toepassing ook via livestream toegankelijk te maken voor collega's elders in het land.

Door de verschillende activiteiten in de regio's en de professionele werkzaamheden van de collega's hebben de Centra natuurlijke contacten met universiteiten, opleidingsinstituten, ggz-instellingen en genootschappen van huisartsen. Het is belangrijk om binnen beide verenigingen te komen tot afstemming tussen de verschillende commissies van het relationele beleid naar deze gremia in de verschillende regio's.

Binnen twee Centra staat de toekomst van de psychoanalyse zwaar onder druk omdat er geen opleidingsanalyticus binnen redelijke afstand bereikbaar is voor kandidaten! Bedoeld worden hier de regio Noord en Zuid (Zuid-Limburg), maar ook rond den Haag en Rotterdam is er sprake van een afnemend psychoanalytisch potentieel.
Opmerking: de OC van de NPaV buigt zich momenteel over deze kwestie.

2 aansluiting professionals bij de Centra

Niet alle (kandidaat-)leden van de NPaV en NVPP zijn aangesloten bij het bestaande verband in de eigen regio. De commissie meent dat dit wel wenselijk is zonder dat wij ervan uitgaan dat iedereen ook actief zal kunnen of willen deelnemen. Waarom is het dan wel belangrijk? Draagvlak creëren; de toegang tot de psychoanalyse en psychoanalytische behandeling en het zicht op de mogelijkheden hiertoe in de regio bevorderen; elkaar kunnen ontmoeten en vinden voor overleg/consult/verwijzing; elkaar dragen en een gremium vormen voor jonge collega's. Aansluiting van collega's die (ook) werken bij ggz-instellingen is hierbij van bijzonder belang!

Wij moeten durven denken over de mogelijkheden hoe elkaar steeds inzicht te geven over het wel/niet bestaan van behandelruimte binnen de verschillende praktijken. Is het bijvoorbeeld mogelijk om de op de site van ieder Centrum bij de aangeven praktijkgegevens maandelijks ook deze informatie te verstrekken? Of is het beter elkaar via mail en/of apps op de hoogte te houden van behandelmogelijkheden?

3 de kerntaken van de Centra.

De commissie heeft ook nagedacht over de vraag of de kerntaken van de Centra uitgebreid moeten worden om zo de toekomst van de psychoanalyse en psychoanalytische psychotherapie in de verschillende regio's te borgen. Met in acht neming van het outreach-beleid en hetgeen onder punt 2 benoemd is, denkt de commissie dat het verder kan gaan om:

- zo nodig mede zorgdragen dat collega's ingebed zijn in een passend intervisieverband.
- het organiseren van een indicatiestaf psychoanalyse en psychoanalytische psychotherapie
- het aanbieden van een open spreekuur voor toekomstige patiënten en voor verwijzers
- activiteiten van de NPaV en NVPP gericht op leden en andere ggz-professionals en studenten steeds (ook) regionaal aanbieden (bijvoorbeeld: de collegereeks, het klinisch seminar, lezingen, een leesgroep,). Ook hier biedt livestream nieuwe mogelijkheden
- activiteiten van de NPaV en de NVPP en de stichting Breukvlakken gericht op het algemeen publiek niet alleen landelijk maar ook regionaal aanbieden (psychoanalyse en film, lezingen, het programma de Biografie in Psychoanalyse van de Stichting Breukvlakken)
- het aanbieden van een opleidingsplaats psychotherapie voor kp/pt/aio
- structureel contact met de GGZ-instellingen in de regio waaronder ook de kleinere nieuwe aanbieders.
- contact met gremia van huisartsen (verwijsmogelijkheden)
- contact met de universiteiten (onderzoeksprogramma, curriculum, colleges psychoanalyse), de Rino's en de opleidingsconsortia psychiatrie over het verder vormen en onderhouden van kennis en vaardigheden ook na afronding van de opleiding. Afstemming met de wetenschapscommissies van beide de NPaV is hier van belang
- actieve PR van de activiteiten (lezingen, film, colleges, een cursus met een psychoanalytisch thema etc.) naar collega's werkzaam vanuit andere perspectieven, studenten via het platform studenten NIP, aio's psychiatrie en gz/kp/pt-opleidelingen. Dit in goede afstemming en samenwerking met de commissie pr van beide verenigingen
- onderhoud en afstemming van de websites.

Natuurlijk kan per Centrum de concrete agenda en prioritering verschillen, maar uiteindelijk is het wenselijk naar een gezamenlijk aanbod toe te groeien zodat de NPaV en NVPP met een duidelijk profiel zichtbaar worden en blijven in de regio van ieder Centrum en daarbij in het hele land!

4 de organisatie van de Centra.
De commissie meent dat wij moeten doordenken over de organisatie van de verschillende Centra en op welke wijze wij meer gebruik kunnen maken van digitale communicatie bij de bijeenkomsten. Het verzorgingsgebied van de Centra is groot en het is niet realistisch er van uit te gaan dat alle collega's steeds naar een centrale plaats kunnen komen.
Een netwerkstructuur kan een oplossing bieden: de kern van het Centrum gevormd door 3 of 4 collega's (waarvan 1 lid is van commissie Centra) met daarom heen een aantal kringen/tafels/verbanden waar de leden uit een sub-regio elkaar regelmatig ontmoeten en bijvoorbeeld minimaal een keer per jaar een gezamenlijke vergadering/bijeenkomst, al of niet gekoppeld aan een streamverbinding met een landelijke activiteit (zie boven). Natuurlijk is het belangrijk de geschiedenis mee te nemen in de verdere uitwerking per regio!
Opmerking: voor een uitwerking van dit idee voor de regio Zuid-Nederland zie de bijlage.

5 de regio Noord- Holland en Utrecht
Oorspronkelijk werd er gedacht om ook binnen Noord-Holland een Centrum te vormen. Wellicht moeten wij hier nu nog niet verder naar streven, maar het lijkt ons wel belangrijk dat er duidelijkheid ontstaat of en hoe, de onder punt 2 genoemde kerntaken ook in deze provincie geborgd worden.
Daarom stelt de commissie voor ook een collega van de NPaV of NVPP uit deze regio uit te nodigen lid te worden van de Commissie Centra en kan er vervolgens nader onderzocht worden welke mogelijkheden er toch liggen om de komen tot een Centrum. Een zelfde opdracht ligt er voor de provincie Utrecht nu de Psychoanalytische Kring Midden Nederland is opgeheven.
Opmerking: inmiddels is Juud Jonckheer lid namens de NVPP voor Noord Holland en Marike van Wandelen lid namens de NVPP voor Utrecht.

6 financiering
Inmiddels is er duidelijkheid over het budget (20.000 Euro) dat is toegekend door de Fondsen en de NPaV en dat ter beschikking staat om te komen tot het realiseren van de ambities. De commissie zal steeds afwegen welke activiteiten hiermee ondersteund kunnen worden en hierover jaarlijks verantwoording afleggen. In afstemming met de NVPP wordt voorzien.

Namens de commissie Centra,

Thom van Lierop
15-05-2022; bijgewerkt op 3-02-2023, 16-03-2023,17-05-2023, 26-07-2023 en 26-04-2024 naar aanleiding van het toetreden van de NVPP tot de Commissie.

Bijlage

Uitwerking opzet van de Psychoanalytische Kringen in Zuid-Limburg, West-Brabant, Gewest Den Bosch, Nijmegen e.o., Brabant-Oost.

Eind 2019 heeft de PAK Zuid-Nederland in het licht van de ontwikkelingen en geïnspireerd door de werkzaamheden van de commissie Centra van de NPaV besloten contact te gaan leggen met collega's in Brabant, Limburg en Nijmegen e.o. die niet deelnemen aan de maandelijkse bijeenkomsten van de PAK.

Waarom is verbinding met collega's aangaan in het eigen werkgebied van belang?
Draagvlak creëren, de toegang tot een psychoanalyse en psychoanalytische behandelingen borgen en zicht geven op de mogelijkheden hiertoe in de regio. Elkaar kunnen ontmoeten en vinden voor overleg/consult/verwijzing. Elkaar dragen en een gremium vormen voor jonge collega's (opleidelingen gz/pt/kp en aio's) die geïnteresseerd zijn en een opleiding overwegen. Bekend raken met het dynamisch georiënteerde behandelaanbod (psychoanalyse, psychodynamische vormen van behandeling, MBT) van de praktijken en instellingen in de regio, maar ook andere ontwikkelingen in de ggz in de regio kunnen volgen.

Binnen iedere regio kan de structuur en opzet die hiervoor nodig geacht wordt verschillen en allengs vorm krijgen afhankelijk van de wensen en behoeften van de deelnemende collega's.

Als voorbeeld kunnen wij kijken naar de Kring Zuid-Limburg die van start ging in het najaar van 2019. Daaraan zijn nu 42 collega's verbonden, werkzaam in eigen praktijk en/of een GGZ-instelling. De collega's verbonden aan deze Kring hebben besloten jaarlijks 3 avonden bij elkaar te komen om elkaar te ontmoeten, vignetten van de verschillende praktijken en werkomgevingen te delen en een inhoudelijk thema uit te diepen middels een voordracht door een lid of een externe deskundige. Zo zal er in 2021 een lezing door een docent/onderzoeker van de UM worden gegeven over het onderzoeksprogramma van de UM naar de curatieve mechanismen van psychotherapie, de netwerk-dynamiek van psychopathologie en het landelijke onderzoeksprogramma Zwaartekracht.
De 2 andere lezingen in 2021 zullen gaan over psychodynamische diagnostiek (P. van der Heijden) en een psychoanalytische visie op emoties (D. Helderman).
Voor de aangesloten collega's organiseren wij al sinds 2011 leesgroepen over de werken van Freud (J-M. Quinodoz), de psychoanalytische visie op emoties, psychoanalyse en literatuur en kunst. Momenteel is er een leesgroep over Ellenbergers The Discovery of the Unconscious, zijn wij van plan met een aantal leden het recente werk van E. Caligor e.a. over TFP-extended te bestuderen en wordt een leesgroep ‘’reading Bion” voorbereid.

Kijk ik naar de andere sub-regio's in Brabant en Limburg en de regio Nijmegen, dan lijkt het belangrijk en ook boeiend dat aangesloten collega's kennisnemen van ontwikkelingen in hun regio. De volgende voorbeelden zijn te geven: het psychodynamisch gefundeerde SOLK-programma van het 2Steden Ziekenhuis in Tilburg; het programma van GGzE gericht op dezelfde doelgroep waarover Wilbert van Rooy een lezing gaf op een congres van de NVPP; ook collega J. Scharroo leidt binnen CWZ in Nijmegen een behandelprogramma gericht op deze problematiek; het onderzoek bij de Viersprong naar het vroegtijdig signaleren van borderline-problemen (dhr. Hutsebaut); bij de GGZ Oost-Brabant het onderzoek naar persoonlijkheidsstoornissen (dhr. Bachrach); het onderzoek naar de effectiviteit van de behandeling van depressies aan het Radboud UMC (Ph.van Eijndhoven).

Collega's geven ook landelijk voordrachten die in de regio op belangstelling kunnen rekenen. Leontien Brameijer vertelde bijvoorbeeld dat zij een college over schaamte gaat geven in Amsterdam en graag bereid is dit college ook te presenteren tijdens een bijeenkomst van de Kring Nijmegen e.o. Tijdens een congres van Scem in mei 2021 zal Arjan Videler van GGZ Breburg een lezing geven over de behandeling van depressie bij ouderen. Ik ga er graag vanuit dat hij zijn verhaal t.z.t. ook met zijn regio wil delen. Idem Jan Derksen over zijn nieuwe boek "psychodynamisch denken en werken in de zorg''.
Voor een landelijk overzicht van activiteiten verwijs ik naar het overzicht Centra 2020.

In de beleidsnotitie van de NPaV over de Centra zijn nog de volgende doelen geformuleerd waarbij het wel van belang is voor ogen te houden dat per Centrum en dus ook per Kring de concrete agenda en prioritering en de ontwikkeling kan verschillen, maar het is m.i. uiteindelijk verstandig naar een gezamenlijk aanbod toe te groeien – sommige activiteiten georganiseerd in de sub-regio's en andere regionaal binnen en/of vanuit de PAK Zuid-Nederland - zodat de NPaV en ook de NVPP met een duidelijk profiel zichtbaar worden en blijven in de regio. Doelen zijn:

- zo nodig mede zorgdragen dat alle collega's ingebed zijn in een passend intervisieverband.
- het organiseren van een indicatiestaf psychoanalyse en psychoanalytische psychotherapie.
- het aanbieden van een open spreekuur voor toekomstige patiënten en verwijzers.

- activiteiten van de NPaV en NVPP gericht op (ook) andere ggz-professionals en studenten regionaal aanbieden (de collegereeks, het klinisch seminar, lezingen, een leesgroep, Summer school). Hier biedt livestream nieuwe mogelijkheden!
- activiteiten van de NPaV en NVPP gericht op het algemeen publiek niet alleen landelijk maar ook regionaal aanbieden (psychoanalyse en film, lezingen).

- het aanbieden van een opleidingsplaats psychotherapie voor KP/PT/AIO.

- Structureel contact met andere GGZ-instellingen in de regio waaronder ook de kleinere nieuwe aanbieders in de GGZ.

- Contact met gremia van huisartsen (verwijsmogelijkheden).

- Contact met de universiteiten (onderzoeksprogramma, curriculum, colleges psychoanalyse) en Rino's (verder vormen en onderhouden van kennis en vaardigheden na afronding van de opleiding pt/kp). Afstemming met de wetenschapscommissie van de NPaV is hier van belang.

- Pr. van activiteiten (lezingen, film, colleges etc.) naar collega's werkzaam vanuit andere perspectieven, opleidelingen, studenten via het platform studenten NIP.

Februari 2021 Thom van Lierop

Bijgewerkt op 3-02-2023 en 26-03-2023 naar aanleiding van het toetreden van de NVPP